

ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ...

ΤΡΕΙΣ ΟΜΙΛΙΑΙ

Τῶν Ἀρχηγῶν τοῦ ΓΕΝ. ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΓΕΝ. ΕΠΙΤ. Β. ΝΑΥΤΙΚΟΥ

ΓΕΝ. ΕΠΙΤ. Β. ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

Μετεδόθησαν ἀπὸ τὸν Ραδιοφῶν. Σταθμὸν Ἀθηνῶν
τὴν 27ην Ὀκτωβρίου 1945

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ Γ. Ε. Σ.

ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Γ. Α. ΔΡΟΜΑΖΟΣ:

Ἡ ἀναίτιος ἰταλικὴ ἐπίθεσις τοῦ Ὀκτωβρίου 1940 ἐτοποθέτησε τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν ἐνώπιον προβλήματος τὸ ὁποῖον οἰσοδῆποτε ψυχρὸς κριτικὸς θὰ ἐχαρακτήριζεν ἀλυτὸν. Ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος, ὀργανωμένος ἵνα ἀντιμετώπισῃ Βαλκανικὸν τοιοῦτον, ὄφειλε ν' ἀντιμετώπισῃ—ἀν μὴ ἀμέσως, πάντως ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ χρόνου—μίαν συντριπτικὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν, τὰ 8 ἑκατομμύρια λόγγας διὰ τὰ ὁποῖα ἔγαυρία ὁ Μουσσολίνι, μὲ ἀσυγκρίτως ἀνώτερον ὄπλισμόν καὶ μὲ μίαν ἀπὸ τὰς ἰσχυροτέρας ἀεροπορίας τοῦ κόσμου.

Ἀντιμετώπισεν ἡ Ἑλλάς τὸ πρόβλημα τοῦτο χωρὶς μεχαλαυχίας, μὲ τὴν ἡρεμον πεποίθησιν ποῦ ἐπεκράτει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων τὴν παραμονὴν τῶν Θερμοπυλῶν, ὅταν ἀνηγγέλετο εἰς αὐτοὺς ὅτι τὰ βέλη τοῦ ἐχθροῦ θὰ κρύπτουν ὡς νέφος τὸν ἥλιον.

Ἡ γενναιότης καὶ τὸ στρατιωτικὸν τάλαντον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐδλογοούμενα ἀπὸ τὴν Θεῖαν Χάριν, ἔδωκαν εἰς τὸ πρόβλημα λύσιν, ἡ ὁποία ἔκαμε τὰς καρδίας τῶν λαῶν νὰ σκιρτήσουν ἀπὸ τὴν σφοδρότεραν συγκίνησιν τῆς συρράξεως καὶ ἡ ὁποία θὰ ἐκπλήττη ἐπὶ αἰῶνας τοὺς ἀπαθείς ἱστορικοὺς. Ὁ Ἕλληνας στρατιώτης ἀν ἔστρεφε ὅπου δήποτε τὸ βλέμμα δὲν εἶχε παρὰ νὰ ἴδῃ μίαν Εὐρώπην ἢ ἀδρανῆ ἢ πρηνὴ καὶ σφαδάζουσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς νικηφόρου βίας. Ἀλλὰ δὲν ἐκύτταξε τίποτε. Ἐπορεύθη ἀπλοῦς καὶ γελαστός πρὸς τὴν φαινομένην βεβαίαν θυσίαν, ἀντίκρουσε τὸν Ἰταλὸν καί, ἀντὶ νέων Θερμοπυλῶν, ἐνεγραψεν εἰς τὰς δέλτους τῶν αἰῶνων τὸ θάμβος ἑνὸς νέου Μαραθῶνος.

Μερίμνη ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ 28ῃ Ὀκτωβρίου 1940 δὲν ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡμέρα σκέψεως, ἀμφιταλαντεύσεως, δισταγ-

μοῦ ἡ ἀπόφασίς της, εἰλημμένη ἤδη, ἦτο σαφής: **νά ἀποφύγη ἐπιμελῶς πάσαν ἀφορμὴν δυναμένην νά παρεξηγηθῆ ὡς πρόκλησις ἀπὸ τὸν καιροφυλακτοῦντα κακόπιστον ἀντίπαλον, ἀλλὰ καὶ νά ἀμυνθῆ δι' ὄλων της τῶν μέσων τῆς ἀκεραιότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας της.**

Ἡ Ἰταλικὴ ἐπίθεσις ἤρχισε πρὶν ἢ ἐκπνεύσῃ ἡ ταχθεῖσα διὰ τοῦ τελεσιγράφου προθεσμία. Ὁ πρῶτος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῶν Ἰταλῶν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν κατάληψιν τῆς Ἡπείρου καὶ τὴν διάνοξιν τῆς πόλης πρὸς τὸν κορμὸν τῆς Ἑλλάδος. Τέσσαρες ἐκλεκταὶ Ἰταλικά μεραρχία προωρίζοντο διὰ τὴν ἐνέργειάν ταύτην, ἦτοι μία πεζικοῦ καὶ μία θωρακισμένη ἐν τῇ κατευθύνσει πρὸς Ἰωάννινα—Μέτσοβον, μία ἀλπινιστῶν διὰ Πίνδου πρὸς Μέτσοβον, μία πεζικοῦ ἐνωχουμένη διὰ συμπληρωματικῶν δυνάμεων διὰ Θεσπρωτίας πρὸς Πρέβεζαν— Ἄρταν ἄλλαι δὺο μεραρχία πεζικοῦ θά ἐτήρουν προσωρινῶς ἀμυνὰ ἐν τῷ τομεῖ τῆς Κορυτσᾶς, ἔτοιμαί νά προχωρήσωσι κατὰ τὸ δεύτερον στάδιον τῆς ἐνεργείας. Ἀλβανικαὶ μονάδες ἦσαν ἐντεταγμέναι εἰς τὰς Ἰταλικὰς ταύτας μεραρχίας. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος, προσφιλεστάτη δουλωμένη κόρη τῆς Ἑλλάδος, ἐχρησιμοποιήθη ὡς ἀκουσίαι ἀφετηρία τοῦ δολοφονικοῦ κατὰ τῆς μητρὸς πλήγματος.

Ὅψιμοί τινες κατήγοροι τοῦ φασιστικοῦ καθεστῶτος καὶ ὑπερασπισταὶ τοῦ δῆθεν ἀθῶου Ἰταλικοῦ λαοῦ καὶ στρατοῦ, ἤρχισαν ἰσχυριζόμενοι ἐσχάτως ὅτι ἡ ἀποτυχία τῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος Ἰταλικῆς ἐκστρατείας ὀφείλετο εἰς τὸ ἀπάρασκευον τῆς ἐκστρατείας, ὀφείλετο ἐπίσης εἰς τὸ ὅτι αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις ὑπερεῖχον ἀριθμητικῶς τῶν Ἰταλικῶν, ὀφείλετο τέλος εἰς τὸ ὅτι ὁ Ἰταλικὸς στρατός, μὴ ἐπιθυμῶν τὸν πόλεμον τοῦτον, δὲν ἐπολέμησεν ὅπως ἔπρεπε. Οὐδὲν ἀνακριβέστερον τούτου. Ἐκ στοιχείων τὰ ὁποῖα τότε, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου περιήλθον εἰς γνῶσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατηγείου, ἀλλὰ καὶ ἐκ μεταγενεστέρων δημοσιευμάτων ἐπισήμων Ἰταλῶν, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Ἰταλικὴ Διοίκησις ἐγνώριζε τί δυνάμεις διέθετε ἡ Ἑλλὰς καὶ μάλιστα πληροφορία τινὲς τὰς ἔφερον περισσοτέρας ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Δὲν δικαιολογεῖται συνεπῶς αἰφνιδιασμός τῆς Ἰταλικῆς Διοικήσεως, εἰμὴ μόνον κατὰ ἐν σημεῖον, ὅτι ὑπετίμησε τὴν ἀξίαν τοῦ Ἑλλη-

νος. Ἡ Ἰταλικὴ Διοίκησις ἐπὶ πλέον προητοίμαζεν ὀλικῶς καὶ ἠθικῶς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἀπὸ μακροῦ αἱ μεραρχία της, ἔτοιμοπόλεμοι ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι ἡ δάφνη θά ἔστεφε τὰ ὄπλα τῶν συντόμως, ἡ Ἰταλικὴ Διοίκησις ἐξεσηφόλισε τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν τῶν δυνάμεων της καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, ὁ Ἰταλὸς στρατιώτης ἀνέμενε μὲ παλερικὸν μένος τὴν δρᾶσιν τὴν ὁποῖαν ἄλλως τε ἐνόμιζε, ὅπως ἡ Διοίκησις του, εὐκόλῳ καὶ βραχείῳ. Τέλος δέ, ἡ Ἰταλικὴ Διοίκησις διέθετε κολοσσιαῖον στρατηγικὸν πλεονέκτημα, **τὴν πλευρικήν ἐν σχέσει μὲ τὸν κορμὸν τῆς Ἑλλάδος χάραξιν τῶν ἑλληνοαλβανικῶν συνόρων ἐν Ἡπείρῳ, ἐξ ὧν ὁ ἐχθρὸς διὰ βραχείας προχωρήσεως θά ἤδυνγτο νά φθάσῃ εἰς Θεσσαλίαν, εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἑλλάδος.**

Ἡ Ἰταλικὴ προχώρησις ἀνεχαιτίσθη ταχέως ἐν τῇ κυρίᾳ κατευθύνσει πρὸς Ἰωάννινα, ἐνῶ ἀντιθέτως συνέχισε ἐπὶ ἐλαχίστας ἡμέρας τὴν πρόδόν της εἰς τὰς δύο πτέρυγας, τὴν παραλιακὴν καὶ τὴν τοιαύτην πρὸς τὴν Πίνδον. Αἱ περιορισμέναι ἀρχικῶς ἑλληνικαὶ δυνάμεις—μία μεραρχία πεζικοῦ ἐνισχυμένη ἐν Ἡπείρῳ καὶ δύο τάγματα ἐν Πίνδῳ—ἐπεβράδυναν τὴν ἐχθρικήν προχώρησιν καὶ τῇ συνδρομῇ ἐνισχύσεων αἰτινες, κατόπιν τῆς ἐπιστρατεύσεως ἔσπευσαν εἰς τὴν μάχην, συνεκράτησαν τὸν ἀντίπαλον καὶ ἀνέλαβον τὴν ἀντεπίθεσιν κατ' αὐτοῦ. Ἡ μάχη τῆς Πίνδου ἐξελίσσειται εἰς τὴν νίκην τῶν ἑλληνικῶν ὄπλων, καὶ σημειώνει **τὴν πρώτην ἀποφασιστικὴν νίκην τοῦ ὄλου παγκοσμίου πολέμου** εἶναι ὁ πρῶτος φάρος μὲ τὸν ὁποῖον ἀρχίζει νά φωτίζεται ὁ δρόμος πρὸς τὴν Νίκην τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἡ ἐπέτειός της θά ἀποτελέσῃ ἑορτὴν δι' ὅλας τὰ ἔθνη τὰ ἀγωνισθέντα διὰ τὴν ἐλευθερίαν.

Ἡ ἐπιστράτευσις καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων προῦχώρει ταχέως καὶ κανονικῶς παρὰ τὰς ἐπιμόνους προσπάθειας τῆς Ἰταλικῆς ἀεροπορίας ὅπως διαταράξῃ ταύτας. Αἱ ἑλληνικαὶ μεραρχία κατέφθανον εἰς τὸ μέτωπον καὶ τὴν 14 Νοεμβρίου, χωρὶς κἄν νά ἔχη ἐπιτευχθῆ ἡ ἀριθμητικὴ ἔναντι τῶν Ἰταλῶν ὑπεροχή, ἡ ἐν Πίνδῳ ἀρξάμενη ἀντεπίθεσις γενικεύεται ἐφ' ὄλου τοῦ μετώπου. Ἡ μάχη τῆς Μόροβας—Ἰβάν εἰς τὸν βόρειον τομέα, ἡ συνέχισις τῶν μαχῶν τῆς Πίνδου, ἡ μάχη τοῦ

Ντούσκα και τοῦ Δελβινακίου ἐν Ἠπειρῷ, ἡ διάβασις τοῦ Καλαμά ἐν τῇ παραλιακῇ ζώνῃ τῆς Ἠπείρου, ἀποτελοῦν ἀδιασείστους νίκας καὶ προσθέτουν δάφνας εἰς τὰς ἑλληνικὰς σημαίας. Ὁλόκληρος ἡ ἰταλικὴ παράταξις εὐρίσκετο ἐν ὑποχώρησι· ματαίως ἡ ἰταλικὴ Διοίκησις συσώρευσε σημαντικὰς ἐνισχύσεις· ἡ ἑλληνικὴ προχώρησις συνεχίζεται. Τὸ Πόγραδετς, αἱ πηγαὶ τοῦ Σκούμπη, ἡ Κάμια, ἡ Μοσχόπολις, ἡ Ὄστραβίτσα, ἡ Τομσρίτσα, τὸ Λεσκοβίκι, ἡ Φράσαρη, ἡ Πρεμετή, ἡ Κλεισοῦρα, οἱ Ἅγιοι Σαράντα, τὸ Δέλβινον, ἡ Χειμάρρα, τὸ Ἀργυρόκαστρον, ὅλα ἑλληνικὸν χῶμα, περιέρχονται εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Οἱ ἀπελευθερούμενοι ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ ἀγαλιοῦν, ἐνῶ τὰ ἀλβανικὰ στοιχεῖα ἀντιδρῶν παντοιοτρόπως εἰς τὴν ἑλληνικὴν πολεμικὴν προσπάθειαν.

Ὁ ἐπελθὼν βαρὺς χειμὼν ἀποτελεῖ σημαντικὸν κώλυμα διὰ τὴν συνέχισιν τῆς προχωρήσεως· αἱ μεταφοραὶ καὶ οἱ ἀνεφοδιασμοὶ εἶναι ἀνεπαρκεῖς· τὰ ἑλληνικὰ μεταφορικά μέσα, προετοιμασμένα δι' ἓνα ἀμυντικὸν πόλεμον· παρά τὰ σύνορα, μετὰ βίας καὶ κατόπιν ἐξαιρετικῆς ἐντάσεως κατῶρθωσαν νὰ βοηθήσουν κατὰ τινα τρόπον τὴν προχώρησιν μέχρις ὀρισμένου βάθους. Ἀλλὰ τὰ μέσα ταῦτα ὑπέστησαν φθοράς· ἐξ ἄλλου ὁ χειμὼν αὐξάνει τὰς ἀνάγκας. Ἡ προχώρησις διακόπτεται.

Ἐπακολουθεῖ ἡ χειμερινὴ περίοδος τοῦ πολέμου, περίοδος οὐχὶ στατικῆ, ἀλλὰ περιλαμβάνουσα ἐπιθετικὰς ἐπιχειρήσεις εἰς διάφορα σημεία τοῦ μετώπου με σκοπὸν τὴν βελτίωσιν τῶν θέσεων καὶ προπαρασκέυην μελλουσῶν εὐρειῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ Κάμια καὶ ὁ Τομορος, τὸ Γαρονίν, ἡ Τρεμπεσίνα, τὸ Σεντέλι, τὸ Μπούμπρη, τὸ Γκόλικο, τὸ Μπουζαέ-Σεφέρ-Ἀγάιτς, τὸ Κουρβέλεσι καὶ ἡ Σκουτάρρα, ὑπῆρξαν τὸ θέατρον ὑπερόχων προσπαθειῶν εἰς βαθέως χιονοσκεπὲς ἔδαφος. Ἡ ἐπιβολὴ τῶν ἑλληνικῶν ὄπλων διετηρήθη ἀμείωτος.

Μὲ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀνοιξέως ἐκδηλοῦται ἡ ἰταλικὴ ἐπίθεσις, ἡ ὑστάτη προσπάθεια ἀναστηλώσεως τοῦ τρωθέντος ἰταλικοῦ γοήτρου. Ἡ παρουσία τοῦ Μουσσολίνι κατὰ ταύτην δὲν ἰσχυσε διόλου ἵνα τονώσῃ τὸ ἠθικὸν τῶν Κενταύρων καὶ τῶν Λύκων τῆς Τοσκάνης.

Δύο καταπεπονημένοι ἐκ τῆς μακροτάτης ἐν τῇ

πρῶτῃ γραμμῇ παραμονῆς τῶν ἑλληνικῶν μεραρχιῶν, ἐνισχυθεῖσαι τὰς τελευταίας ἡμέρας ὑπὸ τμημάτων μιᾶς τρίτης μεραρχίας, κατῶρθωσαν, ὄχι μόνον νὰ θραύσουν πάσας τὰς προσπάθειας ἑπτὰ ἰταλικῶν μεραρχιῶν ἐνισχυμένων διὰ σημαντικώτατου πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπορίας, ἀλλὰ καὶ νὰ συλλάβουν πολυαριθμούς αἰχμαλώτους. Ὁ ὑποδείκτης 731 καὶ τὸ Μπούμπρη ὑπῆρξαν ὁ τάφος τῆς ἰταλικῆς προσπάθειας, ἡ ὁποία σημειωτέον δὲν κατῶρθωσε νὰ καταλάβῃ οὐδὲ ἐν μέτρον ἔδαφος, ἔστω καὶ προσωρινῶς. Οὐσιαστικῶς ὁ ἰταλικὸς παράγων ἔπαυσε νὰ βαρύνῃ πλέον εἰς τὴν πλάστιγγα τοῦ Ἄξονος, ἀλλὰ καὶ τὸ κύρος τοῦ φασιστικοῦ ἐν Ἰταλίᾳ καθεστώτος ἐκλονίσθη βαθύτατα. Ἡ ἀνατροπὴ τοῦ καθεστώτος τούτου καὶ ἡ πτώσις τῆς Ἰταλίας γενικῶς ἦτο ἀναπόφευκτος. **Ἦτο ἀναμφισβητήτως ἔργον ἑλληνικόν.**

Μὲ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἰταλικῆς ἐαρινῆς ἐπιθέσεως ὁ ἤδη σκοτεινὸς ὀρίζων τῆς Βαλκανικῆς θολοῦται ἔτι περισσότερο· οἱ Γερμανοὶ, ὑπὸ τὴν κάλυψιν ἐμπολέμων μεραρχιῶν τῆς Βουλγαρίας, τοῦ ὑπόουλου τούτου γείτονος, εἰσελθόντες ἤδη ἐν αὐτῇ καταλαμβάνουν θέσεις παρά τὰ ἑλληνικὰ σύνορα. Ἡ Γιουγκοσλαυία, παραμείνασα ἀδρανῆς καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τῆς ἰταλοελληνικῆς πάλης, στρέφεται πρὸς στιγμὴν ὀριστικῶς πρὸς τὸν Ἄξονα, ἵνα μετ' ὀλίγον ἐπανέλθῃ, ἀργὰ ὅμως καὶ δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, εἰς τὴν ὀρθὴν ὁδόν.

Ἡ 6 Ἀπριλίου 1941 σημειώνει τὴν ἀφετηρίαν ἐνός νέου σταθμοῦ τῆς ἑλληνικῆς πάλης, σημασίας ὄχι μικροτέρας τοῦ προηγούμενου. Τὰ ὄχυρά τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, τὰ ὁποῖα μὲ τόσας θυσίας κατεσκεύασεν ἡ Ἑλλάς διὰ νὰ θεραπεύσῃ κατὰ τινα τρόπον **τὴν καταφανῆ μειονεκτικότητα τῶν Βουλγαρίαν συνόρων**, ἀνθίστανται θαυμασιῶς. Ἡ προσπάθειά τῶν αὐτῶν θὰ ἠδύνατο νὰ παραταθῇ ἐπὶ μακρόν, αἱ δὲ ζημίαι καὶ ἡ καθυστέρησις εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν γερμανικῶν σχεδίων θὰ ἦτο πλέον μεγαλυτέρα. Ἀτυχῶς, ἡ ἀμεσὸς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας κάμψις τῶν γειτονικῶν Γιουγκοσλαυικῶν δυνάμεων ἤνοιξε διάπλατα τὴν πρὸς Θεσσαλονικὴν ἀσθενικὴν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἄξιου πύλην τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπέφερε τὴν πρόωρον πτώσιν τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀντιστάσεως. Ἀλλὰ καὶ ἔτι περισσότερο· ἡ ἀμεσὸς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας κάμψις τῆς γιουγκοσλαυικῆς ἀντιστά-

σεως βρειότερον, ἔφερε τοὺς Γερμανοὺς δι' ἐδρυτέρου ἐλιγμοῦ, διὰ Μοναστηρίου, εἰς τὴν ἐπίσης ἀσθενικὴν πύλην τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ κατευθύνσει πρὸς Φλώριναν καὶ ἐπέτρεπεν εἰς τοὺτους νὰ εἰσέλθωσιν ἀκωλύτως εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ τὰ νῶτα τοῦ ἀλβανικοῦ μας μετώπου. Τὸ ἐγχειρίδιον εἶχεν ἐμπηχθῆ δολοφονικῶς ἐκ τῶν νῶτων εἰς τὴν ὄσφυν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἑλληνικὴ ἀντίστασις κατέρρευσε ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Ἑλλάδι. Συνεχίσθη ὁμως μὲ πείσμα καὶ ἐνθουσιασμόν εἰς τὴν Κρήτην. Ὁ ἀγὼν τῆς Κρήτης προσέθεσε νέας φθοράς εἰς τὰς γερμανικὰς δυνάμεις καὶ ἤδησε τὴν καθυστέρησιν τῆς προόδου τῶν γερμανικῶν σχεδίων.

Ἀργότερον ὁ ἀγὼν συνεχίζεται μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν Κυρηναϊκὴν, τὴν Τριπολίτιδα, τὴν Ἰταλίαν. Αἱ μάχαι τοῦ Ἑλ-Ἀλαμεῖν καὶ τοῦ Ρίμινι προσθέτουν νέαν δόξαν.

* * *

Ἀπὸ ὀλόκληρον τὴν ἐξέλιξιν τῆς συρράξεως, καθὼς ἐξ ἀναδρομῆς προβάλλεται τώρα ὡς σύνολον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, προκύπτει ἡ βασικὴ ἀνάγκη εἰς τὴν ὁποίαν εὐρέθη ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς γαλλικῆς καταρρεύσεως ἡ γερμανικὴ ἡγεσία, ὅπως στραφῆ χωρὶς χρονοτριβὴν πρὸς Ἀνατολὰς ἐναντίον τοῦ σοβιετικοῦ κολοσσοῦ. Ὁ Στρατηγὸς Χούντζιγερ παρέδωσε τὸ θρυμματισθὲν γαλλικὸν ξίφος μετὰ ἄνισον ἀγῶνα εἰς τὴν Κομπιένην τὴν 21 Ἰουνίου 1940. Εἶναι φανερόν, ὅτι ἐντὸς τοῦ ἰδίου ἔτους ἀπεκλείετο ὀργάνωσις καὶ ἐκτέλεσις ἐπιθέσεως πρὸς Ἀνατολὰς. Ἀφ' ἑτέρου ἡ πραγματοποιήσις τῆς προϋπέθετεν ὀλικὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ ἐδάφους εἰς τὰ Βαλκάνια. Ἄν ἡ Ἑλλάς δὲν ἀνθίστατο, ἡ ἐκκαθάρισις δὲν θὰ ἀπῆται παρά τὸν χρόνον πορείας. Τίποτε ἐνδεχομένως δὲν θὰ ἠμποδίζεν ἐν συνεχείᾳ τὴν προώθησιν τοῦ ἐχθροῦ εἰς Αἴγυπτον καὶ Μέσην Ἀνατολήν καὶ μέχρι τῶν ἀπὸ Νότου προσβάσεων τοῦ Καυκάσου, δοθέντος ὅτι τὸ φθινόπωρον τοῦ 1940 ὁ δαιμόνιος στρατάρχης Οὐεῖβελλ, ἐπὶ κεφαλῆς δρακὸς Βρεταννῶν μόλις ἠδύνατο νὰ ἀμύνεται εἰς τὸ Σίντι Μπαράνι ἐναντι τῆς στρατιᾶς Γκρατσιάνι. Εἶναι φανερόν, ὅτι χωρὶς τὸν αἰφνιδιασμόν τῶν ἑλληνικῶν τροπαίων, ὁ Φὼν Μπράουχιτς θὰ ἠδύνατο ἐνωρὶς τὸ 1941, εὐθὺς ὡς

θὰ ἐπέτρεπον αἱ καιρικαὶ συνθήκαι καὶ πάντως ἀρκετὰς ἐβδομάδας πρὶν ἀπ' ὅτι τὸ ἔπραξε, νὰ ἐξαπολύσῃ τὰς ἕως τότε ἀηττήτους θωρακισμένας μεραρχίας του εἰς τὴν ρώσικὴν στέπαν, ἀφοῦ προηγουμένως θὰ εἶχε καταληφθῆ ἡ Μεσόγειος καὶ ἡ Μέση Ἀνατολὴ καὶ μεραρχίαι ἀλπινιστῶν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ προσβάλλουν τὸν ὄγκον τοῦ Καυκάσου ἀπὸ Νότου. Ὁ Φὼν Μπέκ θὰ ἠδύνατο νὰ φθάσῃ πρὸς τῆς Μόσχας, ἕνα τοῦλάχιστον μῆνα ἐνωρίτερον, παρ' ὅτι τὸ ἐπέτυχεν, πρὸ τῶν χιόνων. Ἡ τύχη τῆς Μόσχας, ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις, ἡ ἔκτασις τοῦ ὄλου πολέμου ἐνδέχεται νὰ ἦτο διάφορος. Ἡ ἐμφάνισις ἐνὸς μικροσκοπικοῦ, ἀλλ' ἀτρομήτου Δαυτῆ εἰς τὴν Πίνδον, κραδαίνοντος τὴν ρομφαίαν τοῦ δικαίου καὶ τῆς τιμῆς ἐν ὀνόματι 30 ἑλληνικῶν αἰῶνων, ἀνέτρεψε πάντα ταῦτα. Καὶ δικαιούμεθα νὰ σημειώσωμεν, χωρὶς ὑπερβολὴν καὶ ἐθνικὴν φιλαυτίαν, ὅτι σπανίως εἰς τὴν πλάστιγγα, οἰουδήποτε γενικοῦ πολέμου, ἐβάρυνεν οἰουδήποτε στρατιωτικὸν ἐπείσοδιον τόσον ἀποφασιστικῶς καὶ τόσον δυσαναλόγως πρὸς τὴν ἀριθμητικὴν σπουδαιότητα τῶν διατεθεισῶν δυνάμεων, ὅσον ἡ μάχη τὴν ὁποίαν ἤνοιξε τὸ «OXI» τῆς 28ης Ὀκτωβρίου.

Ἐδόθη ἀκόμη μίαν φορὰ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι διὰ τὸν στρατιώτην δὲν ὑπάρχει οὔτε ἄνισος, οὔτε μάταιος οὔτε ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένος ἀγὼν, καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια ἔχει τὴν ἀξίαν τῆς καὶ διὰ ὀλόκληρον στρατιάν καὶ διὰ μικρὸν τμήμα, καὶ διὰ μικρὸν ὄχυρόν καὶ διὰ ἕνα στρατιώτην. Ἀπεδείχθη ἐπίσης τίνα σημασίαν καὶ συνεπείας δύναται νὰ ἔχη ἡ παράτασις, ἐπὶ μερικὰς ἔστω ἐβδομάδας, κάποτε δὲ καὶ ἡμέρας, ἐνὸς ἀγῶνος φαινομένου ἀπὸ περιορισμένης ἀπόψεως ὡς περιττοῦ καὶ παραλόγου καὶ ὅτι ἡ ἀλβανικὴ ἐκστρατεία ὡς σύνολον, εἶνε ἡ ἀπεικόνισις τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ λαμπροτέρου ἀθλοῦ τῆς στρατιωτικῆς ἱστορίας ὄλων τῶν ἐποχῶν.

Ἡ ἀντίστασις ὁμως ἐνὸς μεμονωμένου ὄχυροῦ, ἡ αἱ 2 ἐβδομάδες ἀμύνης εἰς τὴν Κρήτην, εἶναι μικρογραφία τῆς ἰδίας εἰκόνας καὶ ἀναλόγου ἀξίας.

* * *

Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἀντλεῖ ἀπὸ τὰ τόσον πρόσφατα καὶ ἀπιθάνως θρυλικά συμβάντα πηγὰς ἠθι.

κῆς ἰσχύος καὶ κανόνας χρέους καὶ ἀκόμη μέτρα ἀξίας διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀποστολῶν τὰς ὁποίας θὰ ἠμποροῦσε τυχὸν νὰ τοῦ ἐπιφυλάσῃ τὸ μέλλον.

Γνωρίζει τώρα ἐκ πείρας ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χθὲς ἠσθάνετο μόνον μετὸν παλμὸν τῆς γενναίας καρδιάς του καὶ τὴν ὄρμην τοῦ εὐγενοῦς του αἵματος : ὅτι ὑπέρτατος νόμος τῶν μαχῶν δὲν εἶναι ἡ ἀριθμητικὴ, ἀλλὰ τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἠθικὴ ὑπεροχὴ.

Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἔχει ἀφίση πέραν τῶν ἔθνικῶν ὁρίων καὶ ἐντὸς αὐτῶν καὶ ἀπὸ τοὺς ὄρυμους τῆς Βορείου Ἡπείρου μέχρι τῆς ἀφρικανικῆς ἄμμου καὶ μέχρι τῶν βορείων πεδιάδων τῆς Ἰταλίας ἀπειραρίθμους πόλεις ἐνδόξων νεκρῶν.

Κλίνει σήμερον τὰς σημαίας, τὰς διατρήτους καὶ πυριφλεγεῖς, ἐνώπιον τῶν τετιμημένων Τύμβων, μετὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ μείνῃ πιστὸς εἰς τὴν μνήμην τῶν Ἡμιθέων καὶ ἄξιος αὐτῆς.

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ Γ. Ε. Ν.

ΥΠΟΠΛΗΡΧΟΣ Γ. ΜΕΖΕΒΙΡΗΣ :

Ὅτε, ἐνωρὶς τὴν πρωΐαν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ἐνεφανίζετο ἀνωθι τοῦ ὄρητηρίου τῆς Ἐλευσίνας τὸ πρῶτον ἰταλικὸν ἀεροσκάφος, δὲν εὔρεν ἀνέτοιμον τὸν Ἑλληνικὸν Στόλον.

Αἱ ἐν ἀκηρύκτῳ πολέμῳ ἀτυχεῖς ἀπόπειραι τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας κατὰ τῶν πολεμικῶν μας πλοίων καὶ τὸ δολοφονικὸν πλήγμα κατὰ τῆς ΕΛΛΗΣ ἦσαν ἀρκεταὶ προειδοποιήσεις, ὅπως ὁ Στόλος μας λάβῃ ἐγκαίρως τὰ ἐνδεικνύόμενα μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἐπερχομένης θυέλλης.

Αἱ μονάδες μας ἦσαν ὀλιγάριθμοι καὶ ἐστεροῦντο τῶν συγχρόνων μέσων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δπλῶν ἀτινα κυρίως θὰ ἐχρησιμοποιοῦν καθ' ἡμῶν ὁ ἐχθρὸς, τῆς ἀεροπορίας καὶ τῶν ὑποβρυχίων.

Ὁ γηραιὸς ΑΒΕΡΩΦ, ἐπαναπαυόμενος ἐπὶ τῶν παλαιῶν του δαφνῶν, ἐχρησίμευε μόνον ὡς πλωτὸν ἀντιαεροπορικὸν πυροβολεῖον τοῦ ὄρητηρίου. Ἐξ σύγχρονα ἀντιτορπιλικὰ, τέσσαρα ἀριθμοῦντα βίον τριάκοντα ἐτῶν καὶ ὀλίγα τορπιλλοβόλα, ἔδει νὰ ἐξασφαλίσωαι τὰς θαλασσίας συγκοινωνίας μας. Διὰ τὸ ἔργον τῆς διακοπῆς τῶν ἐχθρικῶν συγκοινωνιῶν δὲν διετίθετο, εἰ μὴ ὁ Στολισκὸς τῶν ΞΕ ὑποβρυχίων. Τὰ ὄχυρά μας ἦσαν ἐπαρκῶς ἐξωπλισμένα διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἐσωτερικῶν θαλασσιῶν ὁδῶν, ἀλλὰ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τὰς ἐπιθέσεις μιᾶς ἀποφασιστικῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας.

Τὰ μέσα μας ἦσαν ἐλάχιστα, ἐντελῶς δυσανάλογα πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ ἀψύχου ὕλικου τοῦ ἀντιπάλου καὶ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν. Ἐν μόνον ἠδύνατο νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἀναλογίαν. **Ἡ ἀποφασιστικότης, ἡ θέλησις διὰ τὴν νίκην, ἡ ἐμμονὴ εἰς τὸν σκοπὸν ἐκείνων, οἵτινες ἐπρόκειτο νὰ τὰ χειρισθῶσι. Καὶ αὐτὰ εὐτυχῶς ὑπῆρχον.**

Κατὰ τοὺς ΞΕ μῆνας τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέ-

μου ακώλυτοι διέπλεον τὰς θαλάσσας μας αἱ νηοπομπαὶ πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις. Τὰ πολυάριθμα ἐνεδρεύοντα ἐχθρικά ὑποβρύχια οὐδὲ μίαν ἐσημείωσαν κατὰ τούτων ἐπιτυχίαν. Ἡ ἀεροπορία τοῦ ἐχθροῦ σπανίως ἐπεχείρησε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ ἀσθενῆ ἀντιαεροπορικά μέσα τῶν πλοίων μας καὶ πάντοτε ἀνεπιτυχῶς.

Ἐλαφραὶ δυνάμεις ἐπιφανείας τοῦ ἐχθροῦ μόνον ἐπίθειςες κατὰ ἐρήμων ἀκτῶν τῶν νήσων μας ἐπεχείρουν, ἐγκαίρως ἀποσυρόμεναι εἰς τὰ ὀρητήριά των, πρὶν δοθῇ ὁ χρόνος ὅπως ἐπέμβωσι τὰ ἀντιτορπιλλικά μας. Τὰ πολυάριθμα καὶ σύγχρονα ἐχθρικά εὐδρομα δὲν ἐνεφανίσθησαν οὐδὲ κατὰ τὰς τρεῖς αὐθαδῶς προκλητικὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Στόλου μας ἐν τῇ Ἀδριατικῇ, διενεργηθείσας διὰ δυνάμεως ἀντιτορπιλλικῶν κυμαινομένης μεταξύ 2 καὶ 5 πλοίων.

Τὰ ὀλίγα ὅμως Ἑλληνικά ὑποβρύχια κατέφερον βαρέα πλήγματα ἐν τῇ ἰδίᾳ θαλάσῃ κατὰ τῶν ἐχθρικῶν νηοπομπῶν καὶ ἐν τούτων, ὁ ΠΡΩΤΕΥΣ, ὑπῆρξε τὸ πρῶτον καὶ μοναδικὸν θῦμα ἐχθρικής ἐνεργείας κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Ἐνέσκυψεν ὅμως ἡ καταγιγίς τῆς Γερμανικῆς ἀπὸ ἀέρος ἐπιθέσεως. Ὁ κίνδυνος ἀποκλεισμοῦ διὰ μαγνητικῶν ναρκῶν τοῦ ὀρητηρίου των, ἠνάγκασε τὰ πλοῖα μας νὰ παραμένωσι διεσπαρμένα ἀνά τὸν Σαρωνικὸν μακρὰν πάσης προστασίας, ἐφ' ὅσον ὁ κατὰ ξηρὰν ἀγὼν συνεχίζετο καὶ ὑπῆρχεν ἀκόμη Ἑλλάς ἔλευθέρη.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΨΑΡΑ, ΥΔΡΑ, ἐν παλαιὸν ἀντιτορπιλλικόν, 10 τορπιλλοβόλα ἀποτελοῦσι τὸν τραγικὸν κατάλογον ἀπωλειῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου κατὰ τὴν βραχείαν ταύτην περίοδον.

Ἀπέμειναν ὅμως ἀκόμη μερικά πλοῖα εὐνοηθέντα ὑπὸ τῆς τύχης. Ὁ ἀείποτε ἀήττητος **ΑΒΕΡΩΦ** τρία ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀντιτορπιλλικά, τρία ἐκ τῶν παλαιῶν, τρία τορπιλλοβόλα, 5 ὑποβρύχια καὶ τὸ πλωτὸν συνεργεῖον **ΗΦΑΙΣΤΟΣ**. Καὶ ὑπὲρ πάν, ἀπέμεινεν ἡ **ψυχὴ τοῦ Ἑλληνος ναύτου.**

Μὲ τὰ πενιχρά αὐτὰ μέσα τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικὸν ἀνέλαβε νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα ἐν τῇ ξένη. Τὰ παλαιὰ πλοῖα μας ἀνεκαινίσθησαν καὶ ἀπέκτησαν σύγχρονον ὅπλισμόν. Τὰ στελέχη τοῦ Β. Ναυτικοῦ, ὅσα δὲν ἠτύχησαν νὰ ἐπιβαίνωσι τῶν πλοίων τὰ ὁποῖα διεσώθησαν, ἐφ' ὅσον εὑρίσκον τὸν

τρόπον διαφυγῆς, συνέφρεον εἰς Μ. Ἀνατολήν. Νέα πληρώματα κατετάσσοντο καὶ ἐξοπλιζέοντο μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Συμμάχων. Ἐν νέον Ναυτικὸν ἤδη μιοιργεῖται μακρὰν τῆς δούλης Πατρίδος. Καὶ τὸ Ναυτικὸν αὐτὸ συνεχῶς ἀνελάμβανε καὶ νέας σπουδαίας ἀποστολάς. Ἡ δρᾶσις τῶν πλοίων μας ἐπεξετείνεται ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Οἱ Σύμμαχοι ἀνεγνώριζον τὸ ἔργον μας καὶ ὄλονεν ἠρξάνετο ἡ ἐμπιστοσύνη των ἐπὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικόν. Καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτὴ ἐξεδηλοῦτο μὲ τὴν παραχώρησιν νέων πλοίων. Ἀντιτορπιλλικά συνοδείας νέου τύπου, κορβέτται, ἀρματαγωγὰ, ὑποβρύχια, ναρκαλιευτικὰ συνεχῶς ἐπηύξανον τὰς δυνάμεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου. Καὶ τὰ νέα αὐτὰ πλοῖα, ἐντεταγμένα εἰς Μοίρας Βρετανικὰς, ἀνελάμβανον νὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὸ κοινὸν σκληρὸν ἔργον. Διήνυσαν ἑκατοντάδας χιλιάδων μιλίων, ἀντιμετώπισαν τὴν ἀποφασιστικὴν δρᾶσιν τῶν ἐχθρικῶν ἀεροσκαφῶν καὶ ὑποβρυχίων, ἐταλαιπωρήθησαν, ὑπέστησαν μεγάλας θυσίας αἵματος καὶ ὕλικου, ἀλλ' ὅταν ὁ ἀγὼν ἐφθασεν εἰς τὸ νικηφόρον τέμμα του, εὐρέθησαν εἰς τὴν πρώτην γραμμῇ.

Ἡ θρυλικὴ **ΒΑΣΙΛ. ΟΛΓΑ**, τὰ ὑποβρύχια **ΓΛΑΥΚΟΣ, ΤΡΙΤΩΝ, ΚΑΤΣΩΝΗΣ**, ὁ ἡμικατεστραμμένος **ΑΔΡΙΑΣ** ὑπῆρξαν τὰ θύματα τοῦ Ναυτικοῦ μας κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος δράσεώς του. 60 Ἀξιοματικοὶ καὶ 500 Ὑπαξιωματικοὶ καὶ Ναῦται ἐπότισαν διὰ τοῦ αἵματος των τὸ δένδρον τῆς Ἐλευθερίας κατὰ τὴν τετραετὴ αὐτὴν πολεμικὴν περίοδον.

Αὐτὸς εἶναι ὁ συνοπτικὸς ἀπολογισμὸς τῆς δράσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Β. Ναυτικοῦ κατὰ τὸν λήξαντα πόλεμον.

Τὸ ἔργον του ὅμως δὲν ἐπερατώθη μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐγκατασταθεῖσαι Ναυτικαὶ Διοικήσεις ἀνέλαβον τὸ δυσχερὲς ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν λιμένων καὶ τοῦ ἀπὸ θαλάσσης ἀνεφοδιασμοῦ τῆς χώρας.

Τὰ πολεμικά μας πλοῖα, συνεχίζοντα τὰς ἀποστολάς των, ἐξυπηρετήσαν πολλάκις καὶ τὰς ἀνάγκας

τών διά θαλάσσης συγκοινωνιών, κατόπιν τῆς ὀλοσχεροῦς σχεδὸν ἐκμηδενισέως τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλλίας.

Τὰ ναρκαλιευτικά δὲν ἐγνώρισαν οὐδὲ στιγμὴν ἀναπαύλας εἰς τὸ σκληρὸν τῶν ἔργων τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν θαλασσῶν καὶ τοῦτο συνεχίζεται καὶ θὰ συνεχισθῆ ἐπὶ μακρὸν.

Χάρις εἰς τὴν ἀμέριστον συνδρομὴν τῶν Συμμάχων, αἱ Ναυτικά μας δυνάμεις, παρὰ τὰς τραγικὰς ἀπωλείας, τὴν ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεως ἦσαν ἀνώτεραι ἐκείνων αἰτινες τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 ἀνέλαμβανον τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως.

Πᾶσαι ὁμῶς αἱ λοιπαὶ ἐγκαταστάσεις τοῦ Β. Ναυτικοῦ εἶχον σχεδὸν ἐκμηδενισθῆ. Τὸ πᾶν κατέκειτο εἰς σωροὺς ἐρειπίων. Ἡ συνέχεια τῶν παραδόσεων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ εἶχε διακοπῆ καὶ τὸ λαμπρὸν ἔργον γεννεῶν ὄλων ἀπετέλει ἀπλὴν μόνον ἀνάμνησιν.

Μετὰ τὴν ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ ἀναδημιουργίαν τοῦ Πολεμικοῦ μας Στόλου ἀπητεῖτο ἡ ἀνασυγκρότησις ὄλων τῶν λοιπῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ναυτικοῦ, ἀνευ τῶν ὁποίων ἡ ὑπάρξις Στόλων εἶναι ἀδύνατος.

Ἐν ἔτος ἤδη ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως, πᾶσαι αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ εὗρισκονται ἐν πλήρει λειτουργίᾳ. Ὁ Ναύσταθμος, ἡ Βάσις Ὑποβρυχίων, αἱ Σχολαί, ἔχουσι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνασυγκροτηθῆ. Ἐάν δὲν ἐπανεῦρον εἰσέτι τὴν παλαιάν των αἴγλην, θὰ τὴν ἐπανεύρωσι ταχέως.

Τὸ Βασιλικὸν Ναυτικόν, συνεχίζον τὰς μακράς του παραδόσεις, παρασκευάζεται καὶ θὰ εἶναι πάντοτε ἔτοιμον ὄπως, ὀψέποτε καὶ πάλιν κληθῆ, ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Πατρίδος.

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ Γ. Ε. Α.

ΣΗΜΗΤΑΡΧΟΣ Μ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

Τὴν αὐγὴν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 ἡ Ἑλλάς ἐδέχετο τὴν ἀπρόκλητον καὶ ἀδικαιολόγητον ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τῆς μᾶς ἐκ τῶν δύο ἀξονικῶν δυνάμεων, ὑπὸ μορφὴν Ἰταμοῦ τελεσιγράφου.

Διὰ τοῦ τελεσιγράφου ἐκείνου ἡ Ἑλλάς ἐκαλεῖτο νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῆς δουλείας μὲ τὴν αἰσχύνῃ τῆς παραδόσεως ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς ἐλευθερίας μὲ τὸν θάνατον κατόπιν ἐνός ἀνίσου ἀγῶνος, ἀφ' ἐτέρου.

Ἐνώπιον ἐνός τόσοσιν τρομεροῦ διλήμματος θὰ ἦτο ἴσως ἐπόμενον, θὰ ἦτο ἴσως φυσικόν, θὰ ἦτο **ἀνθρώπινον**, δι' ἐν κράτος τόσο μικρὸν ὅπως ἡ Ἑλλάς, νὰ διστάσῃ. «Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην — ἔλεγεν ἀργότερον ὁ Ἄγγλος Ὑπουργὸς κ. Νόελ Μπαϊκερ — ἐάν ἡ Ἑλλάς ἐνέδιδεν εἰς τὸ τελεσίγραφον τοῦ Μουσσολίνι, οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ τὴν μεμφθῆ».

Ἄλλ' ἡ Ἑλλάς οὔτε ἐνέδωκε, οὔτε ἐδίστασε. Εἰς τὴν θρασεῖαν πρόκλησιν τοῦ ἐκβιαστοῦ ὑψώσεν ὠχρὰ ἐξ ἀγανακτήσεως καὶ ὀργῆς τὴν κεφαλὴν καὶ ὠρθώσε τὸ ἀνάστημα.

Ἐφάνη δὲ τὸ ἀνάστημά της τόσοσιν ὕψηλόν καὶ μεγαλοπρεπές, ὥστε ὁ κόσμος κατεπλάγη καὶ ἐθαύμασε, ἐνῶ ὁ θρασυδείλος ἐκβιαστής κατελαμβάνετο ἤδη ἀπὸ τὸ πρῶτον δέος.

Καὶ τότε, τὰ ὠχρὰ καὶ σφιγμένα χεῖλη τοῦ ἔθνους πρὸ ἐγνώριζε ὅτι πρόκειται ἴσως νὰ ἀποθάνῃ, ἠνοιχθησαν καὶ μία φωνή, παλλομένη ἀπὸ τὸν ἱερὸν ἐνθουσιασμόν τῶν μελλοθανάτων οἱ ὅποιοι θυσιάζονται δι' ὅτι εὐγενὲς καὶ ὠραῖον ἐδημιούργησεν ὁ Ἄνθρωπος, μία φωνή προερχομένη ἀπὸ τὰ ἔγκατα ἐνός παρελθόντος αἰῶνων κεκαλυμμένων ἀπὸ δάφνας καὶ τρόπαια, ἔρριψε κατὰ πρόσωπον τοῦ βαρβάρου μίαν καὶ μόνον λέξιν: «ΟΧΙ!». Εὐθὺς κατόπιν τὰ χεῖλη διεστάλησαν εἰς μειδίημα εἰρωνίας καὶ

περιφρονήσεως, διότι ἐδῶ, ὑπὸ τὸν ἥλιον αὐτόν, τίποτε δὲν ἀφαιρεῖ τὸ μειδιάμα ἀπὸ τὰ χεῖλη, οὔτε ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου. Καὶ ἡ φωνὴ προσέθηκε, ὅπως πρὸ αἰώνων εἰς τὰς Θερμοπόλεις: «Μολὼν λαβέ!» Ἔλα νὰ πάρης μόνος σου αὐτὰ πού ζητεῖς!..

Τὶ συνέβη κατόπιν τὸ γνωρίζομεν. Τὸ γνωρίζει ἐπίσης ὁ Κόσμος, ἀλλὰ καλλίτερον παντός ἄλλου τὸ γνωρίζει ὁ Θρασὺς ἐπιδρομεὺς τῆς 28ης Ὀκτωβρίου: Κατόπιν μιᾶς βραχείας ὑποχωρήσεως ὀφειλομένης εἰς τὸ ἀπροπαρασκευάσθαι τῆς, ἡ Ἑλλάς ἀνέλαβε, τὴν ἀντεπίθεσιν. Καὶ, πρὸ τῆς ὀρμῆς τῆς αἰ πολυάριθμοὶ καὶ πολυώνυμοι Μεραρχαὶ τῶν Λύκων, τῶν Τίγρεων καὶ τῶν Λεόντων διελυοντο ἢ μίᾳ κατόπιν τῆς ἄλλης ὡς ἀγέλαι πανικοβλήτων πρόβάτων καὶ ὑπεχώρουν ἢ συνελαμβάνοντο αἰχμάλωτοι, παρ' ὅλην τὴν ἀριθμητικὴν τῶν ὑπεροχὴν, παρ' ὅλα τὰ τέλεια ὄπλα τῶν, παρ' ὅλους τοὺς κεραυνοὺς τοῦς τοὺς ὁποίους ἐξέπεμπεν, ἐναντίον αὐτῶν πλέον, ὁ πολεμοχαρὴς ἀρχηγὸς τῶν. Μία ὀλόκληρος Αὐτοκρατορία, ἢ ἑκατομμυρίων λογγῶν, ὅπως ἠρέσκετο ν' αὐτοκαλεῖται, ὑπέστη τὸν χειρότερον ἐξευτελισμὸν τῆς ἱστορίας τῆς.

Τὸ κατόρθωμα τοῦτο ὀφείλεται βεβαίως εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ τὰ τέκνα του. Ὄφειλεται εἰς ὀλόκληρον τὴν φυλὴν αὐτὴν ἢ ὁποῖα εἶναι μεγάλη, ὅταν θελήσῃ νὰ εἶναι. Δάφναι ἀνήκουν εἰς τὰς γυναῖκας τῆς Πίνδου, δάφναι εἰς τὰς Ἑλληνίδας μητέρας καὶ ἀδελφάς, δάφναι εἰς τοὺς Ἑλληνας γεννήτορας. Διότι ἅπαντες διὰ τοῦ παραδείγματός των ἔγιναν ἀξιοὶ τοῦ στεφάνου πού ἐκάλυψε τὸ ἔθνος. Ἀλλὰ πρὸ παντός ἄλλου τὸ κατόρθωμα τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι προέταξαν τὰ στήθη των εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης: εἰς τὸν Ἑλληνα στρατιώτην, τὸν Ἑλληνα ναύτην καὶ τὸν Ἑλληνα ἀεροπόρον.

Περὶ τοῦ τελευταίου τούτου λοιπόν, ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ ὀμιλήσωμεν διὰ βραχέων ἀπόψε. Βεβαίως, δὲν πρόκειται νὰ ἐξάρωμεν ἐνιαυθὰ τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὴν αὐταπάρησίν του, διότι τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον ἡμῶν τῶν ἰδίων τῶν ἀεροπόρων, ἀλλὰ καὶ διότι οἱ Ἕλληνες ἐπέδειξαν τὸν αὐτὸν ἡρωϊσμὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην (ὅπως καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου) εἰς τὸν ἀέρα ὅσον καὶ κατὰ τὴν ξηρὰν καὶ θάλασσαν, εἰς τρόπον ὥστε μία

οἰαδήποτε διάκρισις μεταξὺ των νὰ μὴ εἰσταθῆ. Ἀπλῶς θὰ περιγράψωμεν ποῖον ἔργον ἀνετέθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀεροπορίαν καὶ τί αὐτὴ ἀπέδωσε.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀεροπορία, κατερχομένη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1940 εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐγνωρίζεν ὅτι ἐπρόκειτο ὄχι μόνον νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τῆς Διοικήσεως τοῦ Μετώπου ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης ἡγεσίας του, ἦτοι τοῦ Γεν. Στρατηγείου, μέχρι καὶ τοῦ κατωτέρου κλιμακίου τῆς πρώτης γραμμῆς, ἀλλὰ καὶ ν' ἀπαγορεύῃ ὑπερθεῖν τοῦ φίλιου ἐδάφους καὶ τῶν γραμμῶν δράσιν τῆς ἀντιπάλου ἀεροπορίας, ἀντιμετωπίζουσα τὴν δευτέραν, μετὰ τὴν Γερμανίαν, ἀεροπορικὴν δύναμιν τῆς Εὐρώπης.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀεροπλάνων τὰ ὁποῖα διέθετε ἡ Ἑλλάς ἦτο, φυσικὰ, ἀνάλογος τῶν οικονομικῶν τῆς δυνατοτήτων. Κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἀγῶνος ὁ ἀεροπορικὸς Στόλος τῆς δὲν ὑπερέβαινε τὰ ἑκατὸν ἀεροσκάφη. Ὁμοίως ἀνάλογος ἦτο καὶ ἡ μαχητικὴ ἀξία τοῦ ἀψύχου τούτου ὀλικοῦ, διότι ἄλλα ἐκ τῶν ἀεροπλάνων αὐτῶν ἦσαν παλαιοῦ τύπου καὶ ἄλλα, ἂν μὴ ἅπαντα, κακῶς ἢ ἑλλιπῶς ἐξοπλισμένα.

Διὰ τῶν μέσων τούτων ἡ Ἑλληνικὴ Ἀεροπορία ἐκλήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὰς ἐξῆς ἀποστολάς:

1) Βομβαρδισμοὺς στόχων ἐπὶ τῶν πρώτων ἐχθρικών γραμμῶν, ἰδίως πρὸ τῶν φάσεων ἐπιθέσεως τοῦ Στρατοῦ μας.

2) Βομβαρδισμοὺς εἰς τὰ μετόπισθεν τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ ὀδικοῦ δικτύου, μέσων ἀνεφοδιασμοῦ, συγκεντρώσεων, φαλάγγων ἐν πορείᾳ καὶ τεταγμένων ἢ ἐν πορείᾳ πυροβολαρχιῶν.

3) Βομβαρδισμοὺς ἐχθρικών ἀεροδρομιῶν καὶ στρατηγικῶν στόχων ἐνδοχώρας.

4) Ἀναγνωρίσεις στρατηγικὰς, ὄψεως καὶ φωτογραφικὰς ἀναγνωρίσεις πρώτων γραμμῶν.

5) Κανονισμοὺς βολῶν πυροβολικοῦ.

6) Ἀποστολάς ἐκ πρωτοβουλίας γενικῆς καταστροφῆς.

7) Ἐπεμβάσεις διὰ τῶν πυρῶν τῆς εἰς τὴν μάχην.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν Ἀεροπορίαν Βομβαρδισμοῦ, Ἀναγνωρίσεως καὶ Παρατηρήσεως.

Ἡ δὲ Ἀεροπορία Διώξεως ὀφείλε νὰ ἀναλάβῃ τὰς ἐξῆς ἀποστολάς:

1) Κάλυψιν του Μετώπου έναντίον έχρικης αεροπορίας Βομβαρδισμού.

2) Συνοδείαν προστασίας φιλίας αεροπορίας.

3) Επεμβάσεις εις την μάχην και

4) Κάλυψιν ευπαθών περιοχών φιλίας ενδοχώρας.

Όπως, λοιπόν, καθίσταται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀντιληπτόν, τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀνετέθη εἰς τὴν μικρὰν Ἑλληνικὴν Ἀεροπορίαν ἦτο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ βαρὺ. Καθίστατο ὁμῶς ἀκόμη βαρύτερον ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης διαφορᾶς ἀριθμοῦ καὶ μέσων ἀπέναντι τῆς Ἰταλικῆς αεροπορίας. Ὁ τομεὺς τοῦ ἀέρος ἦτο ἀσφαλῶς τὸ πεδῖον μάχης ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡ διαφορὰ αὐτὴ ἦτο περισσότερον αἰσθητὴ. Εἶναι γνωστὸν σήμερον ὅτι ἡ Ἰταλία διέθεσε διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου πλέον τῶν 700 αεροπλάνων, ἀπάντων εἰς ἀρίστην κατάστασιν. Αἱ βομβαρδιστικαὶ ἀποστολαὶ τῆς ἐναντίον τῶν ἡμετέρων θέσεων ἢ τῶν μετόπισθεν ἐκαλύπτοντο πάντοτε ὑπὸ ἰσχυρᾶς συνοδείας, ἡ δὲ διάθεσις τῆς Ἰταλικῆς Διώξεως κατὰ μάζας ὑπερθεν τοῦ μετώπου ὑπεχρέωνε τοὺς ἰδικούς μας διώκτας νὰ ἐμπλέκωνται εἰς αερομαχίας ἐναντίον πάντοτε σημαντικῶς ὑπερτέρων δυνάμεων.

Ἐν τούτοις πᾶσα ἀνατιθεμένη ἀποστολὴ ἐξετελεῖτο καὶ ὅταν ἀκόμη αἱ συνθήκαι τοῦ καιροῦ δὲν ἐπέτρεπαν τὴν ἀπογείωσιν εἰς τὰ νεότευκτα Ἰταλικά αεροσκάφη. Ἡ διαρκὴς παρουσία τῆς αεροπορίας μας ὑπὲρ τὰς γραμμάς τοῦ μετώπου, ἡ ἐπέμβασίς τῆς εἰς τὰ διάφορα σημεία του, ὅπου ἐκάστοτε μετετοπίζετο τὸ κέντρον βάρους τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἡ συνεχὴς ἀναχαισιστικὴ ἀνύψωσις τῶν καταδιωκτικῶν μας πρὸ τῶν ἐπιβλητικῶν έχθρικῶν σχηματισμῶν, καθὼς καὶ ἡ ἐπιθετικότης τῶν αεροπόρων μας, ἐπέτυχαν ὥστε, ἐκτὸς τῆς βοήθειας ἢ ὁποῖα παρεσχέθη εἰς τὸ φίλιον πεζικόν, νὰ σχηματισθῇ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐπολέμησε μὲ πολὺ περισσότερα αεροπλάνα, ἀπὸ ὅσα πράγματι διέθετε.

Διὰ νὰ σχηματισθῇ ὁμῶς μίᾳ τοιαύτῃ ἐντύπωσις καὶ νὰ ἀνταποκριθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀεροπορία εἰς τὸ βαρὺ ἔργον ποὺ τῆς ἀνετέθη, ἀπητήθη ἐκ μέρους τοῦ προσωπικοῦ τῆς, ἰπταμένου καὶ ἐδάφους, μονίμου καὶ ἐφεδρικοῦ, πρωτοφανῆς εἰς σκληρότητα καὶ ἔντασιν πολεμικὴ ἐργασία. Πολλάκις τὰ αὐτὰ πληρώματα ἐξετέλεσαν δύο καὶ τέσσαρας ἀποστολάς κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἡμέρας.

Ἡ ὑπόθεσις τῆς Ἀλβανίας ἐστοίχισεν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς περὶ τὰ 1000 αεροπλάνα ἐκ καταρρίψεων καὶ φθορᾶς ὀφειλομένης εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀγῶνος. Ἡ Ἑλλάς ἐθυσίασε σχεδὸν ὅλα τὰ αεροπλάνα τῆς, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς γερμανικῆς ἐπιθέσεως δὲν διέθετε πλέον εἰμὴ δεκάδας τινάς. Οἱ νεκροὶ τοῦ ἰπταμένου προσωπικοῦ, μονίμου καὶ ἐφεδρικοῦ, ἀνήλθον εἰς μέγα ποσοστὸν ἐπὶ τῆς συνολικῆς δυνάμεώς τῆς.

Αὐτὸς εἶναι ὁ σύντομος ἀπολογισμὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ Ἀγῶνος. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀεροπορία, ὁμῶς, διαφυγοῦσα εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ ἀνασυγκροτηθεῖσα, συνέχισε τὸν πόλεμον παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων μέχρι καὶ τῆς τελευταίας στιγμῆς, δηλαδὴ μέχρι τῆς Νίκης.

Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 οὐδεὶς ἴσως ἐφαντάζετο ὅτι ὁ ἀγὼν θὰ διήρκει τέσσαρα ἔτη. Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ ἐδάμασε τὸν χρόνον, ὅπως ἐδάμασε καὶ τὸν ἀντίπαλον, διὰ νὰ κηρύξῃ ἄλλην μίαν φορὰν ὅτι δὲν ἀποθνήσκουν οἱ λαοὶ οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν νὰ μάχωνται διὰ τὴν Ἐλευθερίαν των.

